

Jacobsstaf

Nederlands Genootschap van Sint Jacob

EENMALIGE LUXE-EDITIE • PRIJS € 5,95

De rugzak inpakken

Wat neem je wel
en niet mee?

Meneer, die Jacobus, wie is dat eigenlijk?

Wat weet de moderne pelgrim
nog van de apostel?

Wat is er *bijzonder*
aan een pelgrimstocht?

Inhoud

Ik ga op camino en neem mee...

pagina 24

*Je voelt dat je in de voetsporen
treedt van talloze pelgrims
die je voorgingen*

pagina 42

ENTRADA

- #### 4 Kort nieuws, brieven en andere opvallende zaken

ZINGEVING

- 20** **Genieten en gelukkig zijn hoeft niet zo moeilijk te wezen** Veel pelgrims houden heimwee naar het onderweg zijn. *Mariëtte van Beek* ontdekt dat het ook anders kan.
- 38** **Vredespelgrim zoekt verbinding en betrokkenheid** Theoloog en vredesactivist Gied ten Berge stelt in zijn proefschrift de vraag of een pelgrimage ook een ander doel kan dienen dan het postmoderne 'ik'. Een gesprek.
- 82** **Niemand kan je geven wat je zoekt** *Ellen Omvlee*

WANDELEN & FIETSEN

- 28 'Ik dacht dat pelgrims aardige mensen waren'** *André Brouwer*
fietst via de Camino Francés naar Santiago de Compostela.
- 48 Adembenemende uitzichten in de zinderende hitte** In
september loopt *Adri Platje* de Tour de Vézelay
rondom het Franse bedevaartsoord.
- 76 Rust en bezinning in de Lage Landen** Pelgrimeren kan ook
in Nederland. *Pieter-Bas de Jong* geeft vijf tips.

GESCHIEDENIS & CULTUUR

- 9 **Het Heilig Jaar 2021 in Santiago de Compostela** In Santiago is er sprake van een Heilig Jaar wanneer de feestdag van Sint-Jacobus (25 juli) op een zondag valt. Maar wat is daar nu zo bijzonder aan? *Harry Keijzers* legt uit.
- 34 **Meneer, die Jacobus, wie is dat eigenlijk?** Wat weet de moderne pelgrim nog van de apostel? *Bram van der Wees* geeft een korte cursus.
- 42 **Pelgrimsstraten in Spanje** Veel dorpen en steden langs de camino in Spanje zijn gevormd langs een langgerekte pelgrimsstraat. Een fotoreportage.
- 46 **Pelgrims op het witte doek** Fysiek op pelgrimage gaan is nauwelijks mogelijk, maar we kunnen wel genieten van talloze pelgrimsfilms. *Jasper Koedam* tipt er vijf.
- 64 **Langs kerken en forten over het Martinuspad** Het Martinuspad van Tours naar Groningen is uitgeroepen tot Europese Culturele Route. *Willemijn in 't Veld* gaat in gesprek met de initiatiefnemers van het Nederlandse traject.

Makhila
pagina 72

*Mooie vergezichten op de
basiliek van Vézelay*

pagina 48

PELGRIMSBOEKEN

- 18 Vijf klassiekers
- 68 Langs alle kathedralen en basilieken van Nederland
- 70 Ze hoorden mijn schreeuwen niet

PELGRIMEREN

- 12 **Caminotijgers** Carla Groot ontdekt dat het leven verrassend licht en simpel kan zijn.
- 13 **Hij en ik** Maarten Mols
- 14 **'Dit is absoluut niet leuk meer'** Huib van der Vorst begint vol verwachting aan zijn fietspelgrimage. Na vijf dagen is hij weer terug in Ridderkerk.
- 24 **Ik ga op camino en neem mee ...** Wat mee te nemen en hoe de rugzak in te pakken? Ria Meinema en Pieter-Bas de Jong over de kunst van het weglaten.
- 33 **Verloren vriendschap** Pieter-Bas de Jong
- 51 **Wat je thuislaat is mooi meegenomen** Anja Verhaart
- 52 **'Je moet delen, dat is de essentie van het lopen'** Mariëtte van Beek spreekt drie moslims op de katholieke camino.
- 55 **Een compostela** André Brouwer over het wonderlijke document dat de pelgrim na afloop van zijn pelgrimage kan afhalen.

- 58 **Een pelgrimsherberg bouw je samen, iedere dag** Herbergiers Huberta Wiertsema en Arno Cuppen over het wezen van een pelgrimsherberg.
- 60 **Naar Santiago op een gevulde maag** Ad Gruijters doet zich te goed aan de gastronomie van de camino.
- 72 **Wandelstok met een rijke traditie** Wandelstokkenmaker Rogier Vogelzang over de Baskische makhila.
- 74 **Eenentwintigste-eeuws pelgrimeren met een middeleeuwse timmerman** Mariëtte van Beek zoekt haar weg in de oprukkende virtuele pelgrimages.
- 79 **Jacobusmoment: toeval of voorzienigheid?** André Brouwer vraagt enkele pelgrims naar hun Jacobusmoment.

HET GENOOTSCHAP

- 7 **Oud en nieuw** André Brouwer
- 73 **Op pad gaan** Peter Hesseling
- 41 **Wat is het Nederlands Genootschap van Sint Jacob?** André Brouwer
- 67 **Puzzel**

Het Heilig Jaar 2021 in Santiago de Compostela

Wat is daar bijzonder aan?

Na een lange reis voor het eerst de kathedraal van Santiago binnengaan is voor iedere pelgrim een onvergetelijk moment. Maar het is nog specialer als je de kathedraal betreedt via de Heilige Deur. Deze is alleen open in een Heilig Jaar, in Santiago in 2021. Maar wat is precies een Heilig Jaar?

Het Heilig Jaar is een rooms-katholieke viering die wortels heeft in de joodse traditie. Volgens de wet van Mozes moest elk vijftigste jaar een zogeheten jubeljaar gevierd worden (zie Leviticus 25,8-17). Dat jubeljaar volgde op elk zevende sabbatjaar en is dus elk vijftigste jaar. De naam is afkomstig van het Hebreeuwse woord 'jobel', dat ramshoorn betekent. In dat jaar moesten schulden worden kwijtgescholden, geleende zaken worden teruggegeven en slaven worden bevrijd. Het land moest braak blijven liggen en de grond weer terugkomen in de handen van de oorspronkelijke eigenaren. Alle schulden werden kwijtgescholden. Het was een jaar van verzoening, zowel tussen mensen onderling, als tussen de mens en zijn God. Voor zover bekend, is het jubeljaar nooit in de praktijk gebracht. Op den duur kreeg het een symbolische functie en werd het gezien als beeld van de komende heilstijd.

ONTSTAAN VAN HEILIG JAAR

Het Heilig Jaar ontstaat in de middeleeuwen, in eerste instantie in Rome. Vanaf de tiende en elfde eeuw werden steeds vaker heiligenbeelden in processies rondgedragen en relikwieën van heiligen onder grote toeloop van gelovigen ook buiten de kerken getoond. Die massale toeloop tijdens deze zogenoemde *jubilés* had te maken met het feit dat men het bidden in de buurt van relieken effectiever vond. Bovendien kon men er vaak aflaten mee verdienen, kwijschelding van tijdelijke zondestraffen. In Rome kon men met het bijwonen van een jubilé zelfs een volledige kwijschelding van alle zonden verdienen. Hiervoor moest men wel eerst gaan biechten en penitentie volbrengen waarbij men oprecht berouw moest tonen. In het begin had men voor deze religieuze feesten geen vaste tijd. Ook de bepalingen voor het verkrijgen van de aflaat wisselden en werden door de eeuwen heen steeds uitgebreider. De pausen beslisten daar zelf over. In het begin was een bezoek aan de Sint-Pietersbasiliek en aanwezig zijn bij het tonen en zegenen met de relik van de zweetdoek van Veronica een

*Bij de opening verbreekt de
paus met een speciale
hamer het zegel en wordt de
muur opengebroken*

De kathedraal van Santiago de Compostela. Foto: Simon Burchell

verplichting. Later kwam daar de eis bij om de vier belangrijkste kerken van Rome te bezoeken.

Het oudst bekende Romeinse jubilé wordt op 1300 gedateerd. Aanvankelijk had men het plan dit bij elke eeuwwisseling te doen, maar het bleek zo'n succes – ook financieel en zakelijk – dat men het in 1350 alweer vierde. En vanaf de vijftiende eeuw vierde men iedere 25 jaar een Heilig Jaar.

TRADITIE VAN DE HEILIG DEUR

In deze tijd ontstond tevens de gewoonte van het openen en het sluiten van een zogenoemde Heilige Deur, een traditie die al snel door meerdere bedevaartsplaatsen werd overgenomen. Wie als katholieke pelgrim tijdens een Heilig Jaar door de Heilige Deur de basiliek betreedt, kan een volle jubileumaflaat verdienen, mits men ook biecht, de mis bijwoont en ter communie gaat.

Voor de opening en sluiting van de Heilige Deur aan het begin en einde van een jubeljaar werd een speciaal ritueel ontwikkeld. Bij de opening verbreekt de paus met een speciale hamer het zegel, dat aan het einde van het vorige jubeljaar was bevestigd, en wordt de muur opengebroken. Hij spreekt dan onder meer de woorden uit Psalm 117: *'Aperite mihi portas iustitiae'* (Open voor mij de poorten der gerechtigheid). Het is als het binnengaan in Gods genade en gerechtigheid, waarvan Jezus in Johannes 10,9 zegt: 'Ik ben de deur; wie door mij binnengaat zal gered worden.' Aan het einde van het jubeljaar wordt de deur weer dichtgemetseld en plechtig verzegeld.

HEILIG JAAR IN SANTIAGO

Ook in Santiago wilde men zo'n Heilig Jaar invoeren. In officiële stukken gaat men er van uit dat de traditie van het Heilig Jaar in Santiago in 1126 begon. Paus Calixtus II zou dat rond 1122 hebben bepaald, toevallig het jaar waarin de laatste steen van de kathedraal van Santiago werd geplaatst. In 1178 zou deze traditie door paus Alexander III in zijn bul *'Regis Aeterni'* tot eeuwigdurend voorrecht worden bestempeld, gelijk aan dat van Rome en Jeruzalem. Echter, deze bul van Alexander III is een vervalsing uit

Genieten en gelukkig zijn hoeft niet zo moeilijk te wezen

Pelgrimage au jardin

Na weken of zelfs maanden pelgrimeren, lopen of fietsen, ben je dan eindelijk terug van weg geweest. Toch gaat het schoeisel of de fiets zelden lang in de berging. Voor de pelgrim blijft de camino altijd lonken. Waarom eigenlijk? Kan pelgrimeren niet gewoon thuis? Redacteur Mariëtte van Beek ging bij zichzelf te rade.

Ruim tien jaar terug dacht ik een romantisch lang weekend in Stockholm te beleven toen mijn scharrel me op de tweede dag per sms dumpte. Dat incident sloeg me de rest van de trip heel erg stil. De details zijn verder weinig interessant, maar ze maakten wel dat ik erachter kwam waar mijn passie voor reizen in het algemeen en pelgrimeren in het bijzonder vandaan komt. Hoe mooi is dat?

WIE IS E.T.?

Dipje in het privéleven dus, maar lieve vrienden alom. Mij werd aangeraden Eckhart Tolles *De kracht van het Nu* en later ook *Een nieuwe aarde* te lezen. De boeken waren al langer uit, maar hun spirituele teneur leek me totaal niets voor mij, een (veelal) nuchtere tante uit de Hollandse polder. Wat had ik het mis, de inhoud sloeg aan, en precies op het juiste moment. Voor wie denkt: wie is in hemelsnaam E.T., eerst wat uitleg. Eckhart Tolle is een inmiddels wereldvermaarde spirituele leermeester die het tot de *Oprah Winfrey Show* heeft

geschopt en wiens ideeën over mindfulness al volledig salonfähig zijn. Niet dat dat Tolle iets kan schelen, maar anderen misschien wel.

LATER GA IK GENIETEN

De kern van Tolles – overigens niet heel originele – leer is dat stress, pijn en verdriet ontstaan doordat je verstand het Nu niet accepteert. In je denken wil je iemand of ergens anders zijn, in het verleden of in de toekomst. Was ik maar net zo slank als vroeger, later ga ik genieten van het leven (de camino doen!), ik zit liever in Afrika waar de zon wel schijnt; iedereen kent dit type gedachten. De stem in je hoofd jaagt een ideaalbeeld na waaraan de situatie, de mensen (partners!) en de dingen van vandaag niet voldoen. Het klaagt, zeurt en is volautomatisch en onophoudelijk actief. De enige manier om de meestal negatieve stem te stoppen is terug te keren naar het Nu en daar simpelweg alert (of mindful) te zijn. Doe en beleef alles in het Nu met aandacht, is

Tolles devies. Als je loopt, loop je, als je eet, eet je, als je met iemand praat, praat je werkelijk met diegene. En dus doe je tegelijkertijd niets anders: je maakt je ondertussen geen zorgen over je functioneringsgesprek van overmorgen, je lakt niet je nagels, en appen laat je ook achterwege. Dat kun je allemaal wel doen, maar later, en ook weer een voor een. Een bewuste ademhaling helpt daarbij het hinderlijke denken te stoppen. Adem in, adem uit, zo houd je jezelf eigenlijk heel simpel bij de les. Dingen die je anders niet had opgemerkt, merk je nu wel op. Je ogen, oren, neus, smaak- en tastorganen werken intenser en geconcentreerder.

RIMPELS VAN JE MOEDER

Kortom: je geeft jezelf de kans om er vandaag echt te zijn. Opeens blijken zelfs de kleinste dingen wonderbaarlijk. Van de geur van een sinaasappel tot de rimpels van je moeder. Dat Tolle in dit verband ook over reizen spreekt, levert hem zeker pluspunten op, bij mij althans. Sommige mensen, zo schrijft hij, worden meer 'tegenwoordig' als ze op reis zijn. Ze zijn zich sterker bewust van de wereld om hen heen dan thuis waar het denken, de stem in hun hoofd, het grootste deel van de aandacht opslokt. In vreemde oorden hebben ze

meer het gevoel te leven, omdat ze daar hun zintuigen, waarnemen en ervaren, meer kans geven, en ze zich dus andere dingen dan de stem in hun hoofd bewust worden. De reisavonturen worden echte belevenissen, fantastisch en indrukwekkend. Nuttige informatie voor een reisjournalist zoals ik, die ambtshalve al meer probeert op te merken dan een ander, maar toch ook zeker voor de pelgrim.

*Verwachtingen
koesteren is vragen om
teleurstellingen en op de
camino is dat niet anders*

'Ik dwong mezelf zo'n rood Zweeds huis te bestuderen'.

Foto: Pxhere.com

VERLOREN VRIENDSCHAP

Niet uit het hart

Het is
goed zo

Met tranen in mijn ogen loop ik Logroño uit. In het Fins tel ik tot tien. Ik heb net Jatta uitgezwaaid op het station. Jatta komt uit Finland en we hebben elkaar een week geleden ontmoet in het oude klooster in Roncesvalles, waar ze binnen kwam lopen toen het al bijna donker was. Ik was blij met haar gezelschap, na twee maanden alleen gelopen te hebben vanuit huis. Het waren zeven geweldige dagen, 24/7 bij elkaar.

Een jaar eerder heeft ze al ongeveer 200 kilometer van de Camino Francés gelopen, dat smaakte naar meer. Die kilometers slaat ze nu over. Dus loop ik weer alleen, wat – op z'n zachtst gezegd – even wennen is. Maar even snel als ik gewend was geraakt aan het keuteltempo waarin we de dag doorslenterden versnel ik mijn pas en stel ik mijn doelen bij. Zou het lukken haar in te halen voordat ze in Santiago zal zijn?

Dat laat ik me geen twee keer zeggen. De gedachte om elkaar weer te kunnen ontmoeten geeft me vleugels. De wandeldagen die ik maak zijn bijkans twee keer zo lang als voor de meeste mensen gebruikelijk. Drie nachten achtereenslaap ik met hetzelfde stel in een herberg, zij zijn op de fiets. In de herberg van Carrión de los Condes kijken ze me verbaasd aan als ik zeg dat ik die dag 63 kilometer gelopen heb. Als ik die avond mijn sokken uittrek, trek ik de blaren ook gelijk mee. Dat valt allemaal niet mee, maar de gedachte aan weer een paar dagen met Jatta te kunnen lopen maakt meer in mij mogelijk dan ik had gedacht.

Op donderdag 11 september 1997, na in acht dagen 400 kilometer gelopen te hebben, zie ik haar van een afstandje zitten op het plein van Molinaseca. Ze kijkt me vol ongeloof aan als ik mijn hoofd bij haar te rusten leg. We praten honderduit, genieten, zijn samen. Zo lopen we naar Compostela, even onafscheidelijk als eerst. Maar na onze aankomst heeft ze er ineens genoeg van. Ze wil alleen verder, naar huis. Ons samenzijn benauwt haar en eigenlijk was het een moment waarvan ook ik wist dat het ging komen. Ik heb Jatta daarna nooit meer gezien of gesproken, volg haar alleen een beetje zijdelings op Facebook. Is deze vriendschap dan verloren? Nee, voor mij is het goed zo. Misschien uit het oog, maar niet uit het hart. 🌸